

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальна відповідальність бізнесу

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

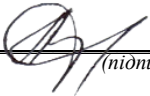
спеціальність 073 Менеджмент
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

Освітня програма Менеджмент. Управління закладом освіти

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

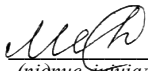
ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності

_____ Драгієва Л.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та
туристичною діяльністю
протокол № 9 від 11.01.2023 р.

Завідувач кафедри Метіль Т.К.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

к.е.н., доцент кафедри управління підприємницькою та
туристичною діяльністю Метіль Т.К.

Рецензенти програми:

д.е.н., проф. кафедри міжнародного менеджменту та
інновацій Національного університету «Одеська
політехніка» Захарченко В.І.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	16	4
Модуль: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 1-2	Семінарські заняття:	
	16	4
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань та практичних навичок впровадження соціально-відповідальної поведінки організації в ринковому середовищі її функціонування. .

Метою вивчення дисципліни є формування комплексу теоретичних знань і вироблення практичних навичок щодо формування соціально-відповідальної та етичної поведінки бізнесу, а також аналізу соціальної звітності підприємств та організацій.

Передумови для вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу»: базується на вивченні таких дисциплін як «Економічне управління діяльністю суб'єктів господарювання», «Стратегічний менеджмент та маркетинг» та інших.

Міждисциплінарні зв'язки. Деякі теми дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» тісно пов'язані з такими предметами як: «Конкуренентоспроможність підприємств», «Управління проектами та ризиками» та інших.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

знання основних організаційних заходів та функціональних механізмів для формування стратегії соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі

2. Уміння:

– визначати та критично осмислювати забезпечення соціальної відповідальності відповідно до сфери застосування

– аналізувати практику соціальної відповідальності зарубіжних компаній та визначати доцільні інструменти для імплементації в практику вітчизняних організацій;

– розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

– формувати та підтримувати суспільно позитивний імідж підприємства;

– визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством з урахуванням політики корпоративної соціальної відповідальності, надавати консультацій управління персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації;

– збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та не фінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.

3. Комунікація:

– донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності;

– зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються;

– використання державної мови у професійній діяльності;

– здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію;

– практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці.

4. Автономність та відповідальність:

- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;

- відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди;

- безперервний саморозвиток і самовдосконалення;

- здатність до подальшого навчання.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Сутність та принципи соціальної відповідальності бізнесу.	4	2	2				11	4	2	2				13
2.	Засади формування і розвитку соціальної відповідальності бізнесу	4	2	2				11							13
3.	Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність менеджера	4	2	2				9							13
4.	Соціальні проекти та ініціативи діяльності організації	4	2	2				11	4	2	2				13
5.	Діалог зі стейкхолдерами як основний напрямок соціальної відповідальності бізнесу	4	2	2				9							13
6.	Стратегія соціальної відповідальності поведінки організації	4	2	2				11							13

	В ринковому середовищі													
7	Зарубіжний досвід становлення соціальної відповідальності бізнесу	4	2	2				11						15
8	Особливості формування соціальної відповідальності організацій в Україні	4	2	2				11						15
Проміжний контроль								4						4
Разом:		32	16	16				88	8	4	4			112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу

Поняття відповідальності в системі суспільних взаємовідносин. Локус контролю. Піраміда А. Керолла. Групи мотивів щодо відповідальності індивіда та суспільної спільноти. Усвідомлення відповідальності. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення та складові елементи. Позиції щодо розуміння соціальної відповідальності різними суспільними групами. Рівні соціальної відповідальності.

Форми прояву та реалізації соціальної відповідальності бізнесу. Заходи реалізації форм соціальної відповідальності бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу: соціальне зобов'язання, соціальне реагування, соціальна чутливість. Фактори впливу на вибір соціально відповідальної поведінки організації. Переваги соціально відповідального підходу для бізнесу.

Тенденції соціальної відповідальності бізнесу на сучасному етапі. Передумови становлення і розвитку соціальної відповідальності бізнесу. «Відкрита» та «прихована» форма соціальної відповідальності. Принципи соціально відповідальної поведінки бізнесу на сучасному етапі.

Тема 2. Засади формування і розвитку соціальної відповідальності бізнесу

Соціальна політика держави. Три основні моделі соціальної політики держави: ліберальна, корпоративна, суспільна. Бісмарківська та беверіджська моделі соціальної політики держави. Глобалізаційний підхід щодо реалізації соціальної політики держави. Історична трансформація поглядів на соціальну справедливість у суспільстві. Соціальна справедливість. Умови справедливості розподілу суспільних благ. Чотири погляди на соціальну справедливість: егалітаристська, утилітаристська, роулсіанська, ринкова.

Тема 3. Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність менеджера

Соціальне підприємництво. Соціальна місія. Мета соціального підприємництва. Потрійний результат діяльності підприємства (модель 3Р: Profit – Planet – People): економічна, соціальна та екологічна ефективність. Три основних підходи до визначення соціального підприємництва. Історія соціального підприємництва в Україні. Характерні ознаки соціального підприємництва. Соціальна відповідальність менеджера. Рівні соціальної відповідальності менеджера. Кодекс корпоративної поведінки. Стандарти розробки кодексу. Функції корпоративних кодексів. Умови дієвості корпоративних кодексів. Типовий кодекс корпоративної поведінки.

Тема 4. Соціальні проекти та ініціативи в діяльності організації

Основні кроки провадження у практику діяльності організації соціально відповідального підходу. Основні питання, які повинен вирішити менеджер в процесі вибору напрямку соціально відповідальної поведінки організації. Вибір суспільно корисної справи. Вибір ініціативи для підтримки соціально відповідального підходу. Розробка і втілення програми. Просування добродійної справи. Основні інструменти реалізації соціальної ініціативи щодо просування добродійної справи. Основні переваги для підприємства щодо просування добродійної справи. Основні потенційні проблеми при застосуванні ініціативи «Просування добродійної справи». Ключові фактори успіху просування добродійної справи. Добродійний маркетинг. Соціальний маркетинг. План провадження заходів соціального маркетингу. Філантропія. Основні інструменти реалізації філантропії. Проект реалізації філантропічних заходів. Волонтерська робота. Соціально відповідальні підходи до ведення бізнесу.

Тема 5. Діалог зі стейкхолдерами як основний напрямок соціальної відповідальності бізнесу

Поняття і види стейкхолдерів. Конфлікти інтересів між стейкхолдерами. Аналіз стейкхолдерів. Основні завдання аналізу стейкхолдерів. Матриця стейкхолдерів. 5 етапів заповнення матриці стейкхолдерів. Карта стейкхолдерів. 4 групи стейкхолдерів. Індикатори необхідності діалогу зі стейкхолдерами. Ситуації недоцільності діалогу зі стейкхолдерами. Характеристики стратегічного діалогу зі стейкхолдерами. Принципи стратегічного діалогу зі стейкхолдерами. Види діалогу зі стейкхолдерами.

Тема 6. Стратегія соціально відповідальної поведінки організації в ринковому середовищі

Концепції побудови стратегії соціально відповідальної поведінки організації в ринковому середовищі. Чотири моделі поведінки організації щодо соціальної відповідальності. Класична концепція побудови стратегії соціальної відповідальності бізнесу. “Залізний закон відповідальності”. Філософія загального управління якістю. Фундаментальні концепції соціальної відповідальності бізнесу.

Етика поведінки організації. Чотири сучасні етичні концепції бізнесу: утилітаризм, дотримання прав людини, справедливості і нова модель бізнесу. Складові етики поведінки організації в ринковому середовищі її функціонування. 4 базових інструменти реалізації етики відносин зі споживачами.

Причини недотримання вимог етичних принципів ведення бізнесу. Інструменти підвищення рівня етичності поведінки організації. Імідж організації як базова компонента соціально відповідальної поведінки організації. Вимоги позитивного іміджу організації. Процес формування іміджу включає три етапи. Методика формування іміджу організації.

Тема 7. Зарубіжний досвід становлення соціальної відповідальності бізнесу

Міжнародні організації у сфері соціальної відповідальності бізнесу. Глобальний договір ООН. Глобальний договір ООН. Мережа Глобального договору. Реалізація соціально відповідальної поведінки держави за новою концепцією сталого розвитку. Міжнародні стандарти соціальної відповідальності як доміанти формування і розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Міжнародна організація праці. Міжнародна організація стандартизації. Інституційні стимули застосування соціально відповідальної поведінки організацій на міжнародній арені.

Інституційні обмеження розповсюдження інформації та реклами.

Тема 8. Особливості формування соціальної відповідальності організацій в Україні

Тенденції формування соціальної відповідальності організацій в Україні. Стратегічні напрями розвитку ефективної системи соціальної відповідальності в Україні. Напрями

розвитку соціальної відповідальності в контексті подолання системної кризи. Національна концепція соціальної відповідальності бізнесу.

Принципи національної концепції соціальної відповідальності бізнесу. Завданнями національної концепції соціальної відповідальності бізнесу. Стандарти соціальної відповідальності бізнесу. Сфери реалізації соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Соціальні інвестиції.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 2. Засади формування і розвитку соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 3. Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність менеджера.

Тема 4. Соціальні проекти та ініціативи в діяльності організації.

Тема 5. Діалог зі стейкхолдерами як основний напрямок соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 6. Стратегія соціально відповідальної поведінки організації в ринковому середовищі.

Тема 7. Зарубіжний досвід становлення соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 8. Особливості формування соціальної відповідальності організацій в Україні.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» становить 88 год. для студентів денної форми навчання та 112 годин для студентів заочної форми навчання.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Кадровий менеджмент»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- розгляд управлінських ситуацій;
- підготовка студентів до проведення поміжного (модульного) контролю.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	10	2
2.	Підготовка до семінарських занять	14	4
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4	4
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом та анотування наукових статей	44	82
5.	Підготовка рефератів (довідей)	6	10
6.	Розгляд ситуацій	10	10

Завдання для індивідуальної самостійної роботи студентів, що навчаються на денній та заочній формі подано у силабусі дисципліни

Індивідуальне завдання є обов'язковим для виконання та окрім завдання визначених до кожної теми передбачає написання реферату на одну із запропонованих тем. Разом з тим у здобувач освіти може запропонувати свою тему у відповідності до особистих науково-

дослідних інтересів та погодити її з викладачем. Також за бажанням студент може написати декілька рефератів протягом семестру для підвищення загальної оцінки за курс.

Окрім цього замість написання реферату можуть бути зараховано прослуховування курсів і у відповідності до тема навчальної дисципліни на платформах EdEra, Prometheus та інших. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю:* усне опитування, перевірка завдань індивідуальної самостійної роботи

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік

6.4. *Засоби діагностики результатів навчання:* подано у силабусі навчальної дисципліни

6.5. *Критерії оцінювання результатів навчання:* подано у силабусі навчальної дисципліни

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Ноутбук, проєктор.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Антохов А. А. Інноваційні стратегії соціальної відповідальності бізнесу. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 18. С. 5–10.

2. Балусева О. В., Боднарчук О.В. Соціальна відповідальність: навчальний посібник. Маріуполь. ДонДУУ, 2017. 284 с.

3. Белобородова М. В. Особливості впровадження екологічної відповідальності в стратегію розвитку промислових підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 17(1). С. 20-24. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_17(1)_6).

4. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності в Україні/ URL: <https://www.srm-ukraine.org/ru/vprovadzheniya-korporativnoyi-socialnoyi-vidpovidalnosti-v-ukrayini/>

5. Гітис Т. П. Дослідження зарубіжного досвіду соціальної відповідальності бізнесу і можливості його адаптації до вітчизняних умов URL: [http://www.evd-journal.org/download/2017/3\(49\)/pdf/08-Gitis.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2017/3(49)/pdf/08-Gitis.pdf)

6. Довідник соціально-відповідальних компаній України. К.: К.І.С., 2017. 170 с.

7. Європейська модель соціальної відповідальності URL: http://studopedia.com.ua/1_126834_yevropeyska-model-sotsialnoi-vidpovidalnosti.html

8. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект / [авт. кол.]; за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е.Скринник. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 287 с.

9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 10.10.2022).

10. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.

11. Теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів: препринт (аналітичні матеріали). І. Власова, С. Калашнікова, О. Оржель, В. Рябченко, К. Трима, Л. Червона; за заг. ред. С. Калашнікової та О. Оржель. Електронне видання. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. 161 с https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/sots-vidp-univ_2021-161p.pdf

12. Шаповал В.М Конспект лекцій з дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» для студентів спеціальності 075 «Маркетинг». Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2021. 100 с.

13. Шаповал В.М Методичні вказівки щодо виконання самостійних робіт з дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу» для студентів денної форми навчання спеціальності 075 «Маркетинг». Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2021. 26 с.

14. Корпоративна соціальна відповідальність: Конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спеціальності 075 «Маркетинг», освітньо-професійної програми «Промисловий маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; укладач: М.О. Чупріна. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,8 МБ). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2023. 138 с.

Допоміжні

15. Коник Д. Л, Олійник М. В., Привалов Ю. О. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: Матеріали експертного дослідження НАН України; Інститут соціології; Фонд «Інтелектуальна перспектива»; Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) К.Батискаф, 2002.

16. Лазоренко Л. В. Корпоративна соціальна відповідальність як інноваційна стратегія бізнесу URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64 .

17. Методика визначення рейтингу корпоративної соціальної відповідальності URL: <http://um.co.ua/13/13-2/13-243.html>.

18. Офіційна сторінка Глобального Договору ООН URL: <http://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

19. Рівень впровадження цілей сталого розвитку компаніями в Україні URL: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/01/SDG-Report_print.pdf

20. Стратегія розвитку СББ в Україні до 2020 року URL: http://svb.ua/sites/default/files/201309_strategiya_spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini.pdf

21. Нефьодова К. А. Корпоративне волонтерство як складова соціальної відповідальності бізнесу. Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. пр. Київ, 2016. № 1. С. 291-239.

22. Пилипів Н.І., П'ятничук І.Д. Необхідність побудови обліково-інформаційного забезпечення соціальної відповідальності бізнесу. Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в умовах переходу до Індустрії 4.0: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 березня 2020 року. Рівне : НУВГП, 2020. С. 151-154.

23. Правдюк Н.Л. Соціальні аспекти бухгалтерського обліку. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 12. С. 91-101.

24. Руденко О. В., Кондратюк О. М., Горєва А. С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8385> (дата звернення: 10.10.2021).

25.

26. Гудзь О.Є., Петькун С.М. Соціальна відповідальність бізнесу в цифровій державі: нові ціннісні орієнтири в поствоєнних умовах. *Наукові перспективи*. №7(37). 2023 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/5650/5682>

Ресурси мережі Internet

27. Глобальна ініціатива відповідального лідерства (Global Responsible Leadership Initiative - GRLI) www.grli.org

28. Європейська академія бізнесу і суспільства (European Academy for Business and Society — EABIS) www.eabis.org

29. Європейська асоціація етики бізнесу (European Business Ethics Network — EBEN) www.eben-net.org

30. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні: www.globalcompact.org.ua .

31. Центр корпоративної соціальної відповідальності Вищої школи менеджменту СПбГУ. www.gsom.pu.ru

32. International Centre for Corporate Social Responsibility (ICCSR) - www.nottingham.ac.uk/business/ICCSR